

УДК: 347.921.6

CERIF: S 137, S 144

ТИП РАДА: ИЗВОРНИ НАУЧНИ РАД

DOI: 10.55836/PiP_22407A

др *Мирјана Б. ГЛИНТИЋ*^{*}

научни сарадник у Институту за упоредно право у Београду, Србија

НЕДОСТАЦИ У РЕГУЛИСАЊУ ОСИГУРАЊА ТРОШКОВА ПРАВНЕ ЗАШТИТЕ У ЗАКОНОДАВСТВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Сажетак

Ауторка анализира осигурање трошкова правне заштите и његов значај за остваривање права на правосудну суду. Како је овај производ осигурања у великој мери крајњи на тржишту осигурања у Републици Србији, ауторка централни део рада посвећује анализи правне регулативе овог осигурања у српском законодавству. Позитивна и упоредна анализа анализирали су на неколико недостатака у правосудној српској законодавца. Први је недостатак јасне дефиниције овог осигурања, што даље имплицира да постоје нејасноће у погледу тачног одређења осигураног случаја и осигураног ризика. Други проблем је недовољно регулисање ситуација када може наступити сукоб интереса осигураника и осигуравача по основу овог осигурања. Ауторка предлаже неколико начина за превазилажење ових недостатака, полазећи од решења уштемљених у комунистичком праву. У закључном делу рада ауторка даје аргументе који потврђују тврдњу да примена овог осигурања води ка преоптерећењу судова и закључује да оно представља брзан

* Електронска адреса аутора: m.glintic@iup.rs.

инструмент за осигуравање принципа правне државе, али и заштите трошача.

Кључне речи: Уговор о осигурању. – Осигурање трошкова правне заштите. – Преступница осигуравања. – Право на правосудну суду.

I Увод

Иако се може посматрати у контексту члана 6 Европске конвенције о људским правима,¹ право на приступ суду не представља право које је изричито зајемчено овом Конвенцијом.² Право на приступ суду није апсолутно право, првенствено јер подлеже одређеним ограничењима, која ће се разликовати од државе до државе у зависности од друштвених и националних прилика.³ Основ наметања ограничења важењу и примени права предвиђених Европском конвенцијом о људским правима налази се у државном суверенитету.⁴ Међутим, постављање каквих ограничења потпуно отвореном приступу правди мора испред себе и у својој основи имати какав легитиман циљ.

Нека од ограничења која држава намеће користећи се дискреционим овлашћењима се огледају у прописивању рокова застарелости, предвиђању судских такси или претходних поступака који се морају предузети пре обраћања суду.⁵ Контратег увођењу судских такси и трошкова вођења судског поступка налази се у заштити општег интереса

1 Конвенција за заштиту људских права и основних слобода, усвојена у Риму, 4. новембар 1950.

2 Чл. 6 ст. 1 Европске конвенције о људским правима говори о „праву на суд“. У предмету *Golder v. United Kingdom* Европски суд за људска права је истакао да право на приступ суду није изричито предвиђено чланом 6 Конвенције. Чланом 6 се проглашавају права која потичу из исте основне идеје и која сва заједно чине једно шире право које није експлицитно дефинисано. Стога је закључак да је Европски суд за људска права тај који има овлашћење да одлучи да ли ће се у садржај права на правично суђење укључити и право на приступ суду. *Golder v. the United Kingdom*, ECHR, 12. 2. 1975, пара. 28–31, 36. Вид. детаљније и Весна Ђорић, „Неусклађеност тумачења члана 6 Европске конвенције о људским правима у јуриспруденцији Суда правде Европске уније и Европског суда за људска права“, *Ревизија за европско право*, бр. 2–3/2014, 69–85.

3 *Ashingdane v. the United Kingdom* 8225/78 (1985), ECHR 8, 28. 5. 1985, пара. 57.

4 Тако и у случају *Cordova v. Italy* (no.1) 40877/98, ECHR, 30. 1. 2003, пара. 54.

5 Tiberiu-Vlad Patancius, „Issues Related to the Appearance, Evolution, Functions and Utility of the Legal Expenses Insurance Contracts, especially within the European Union’s States“, *Lex ET Scientia International Journal*, Nr. 2/2017, 35.

који се огледа и у томе да је за спровођење правде и функционисање јавне службе ипак потребно одређено финансирање. Чак је и Европски суд за људска права истакао да функционисање правосуђа захтева наметање одређених дажбина које делимично ограничавају могућност појединца да приступи суду.⁶

Ипак, да наплаћивање ових такси не би постало само себи сврха, потребно је да постоји сразмера између износа који се наплаћује и општег интереса који се штити. Сматраће се да је престао да постоји однос адекватне пропорционалности онда када наметнута ограничења промене саму суштину права на приступ правди.⁷ Ирелевантно је да ли појединац који жели да пред судом тражи заштиту својих права може да плати све таксе и адвокатске тарифе. Битно је само да ли се из перспективе просечног човека таксе могу оценити као превисоке и то у оној мери да га одврате од упуштања у поступак.⁸

Јасно је да остваривање принципа правде једнако доступне свима не представља једноставан задатак услед бројни субјективних⁹ и објективних препрека, међу којим предњаче недостаци финансијских средстава.¹⁰ Ипак, изналагање начина за превазилажење ових препрека је од великог значаја за даљи развој правне државе. Заправо, државе су у обавези да усвоје неопходне мере које ће грађанима олакшати и омогућити да своју правду остваре пред судовима.

Као једна од мера се свакако истиче успостављање система бесплатне правне помоћи. Како је остваривање права на бесплатну правну помоћ резервисано за грађане који не поседују довољно финансијских средстава да потраже заштиту својих права пред судским органима, отвара се простор за добро организовање тржишта и правилно регулисање осигурања трошкова правне заштите.¹¹ Заправо, осигурање

6 *Beian v. Romania* (nr. 2), ECHR 4113/03, 7. 2. 2008, пара. 26.

7 У пракси Европског суда за људска права се може наићи и на даље услове које морају испунити сва она ограничења која држава намеће праву на приступ суду. Тако, примера ради, норма или судска пракса којом се то чини морају бити јасне, доступне и предвидиве. Вид. *Tsashnik and Kaounis v. Greece*, No. 3142/08.

8 T. V. Patancius, 37.

9 Према наводима из једне студије из седамдесетих година прошлог века, половина Немаца није у стању да разуме стручан правнички језик и није у могућности да разуме о чему се ради у правним актима. Вид. детаљније Konrad Redeker, „Bürger und Anwalt im Spannungsfeld von Sozialstaat und Rechtsstaat“, *Neue Juristische Wochenschrift*, 1971, 1158.

10 Вид. Александра Петровић, „Вредност спора 159 динара, а трошкови 212 пута већи“, *Политика*, 29. 4. 2021, доступно на адреси: <https://www.politika.rs/sr/clanak/478002/Vrednost-spora-159-dinara-a-troskovi-212-puta-veci>, 20. 8. 2022.

11 Мисли се првенствено на припаднике средње класе или средња и мала привредна друштва, који свакако не могу бити бенефицијари бесплатне правне помоћи, са

трошкова правне заштите и бесплатна правна помоћ свој историјски развој започињу готово истовремено, настојећи да одговоре на неспособност државе и тржишта да пруже правне услуге.¹²

Успостављање и функционисање тржишта осигурања трошкова правне заштите засигурно може олакшати приступ судовима грађанима који се одлуче за плаћање премија овог осигурања. И поред свих ограничења овлашћења државе у контролисању тржишта осигурања, то не искључује њена законодавна овлашћења и могућност доброг законског регулисања овог производа осигурања који осигуранике може за корак приближити остваривању правде.

Јасно је да осигурање трошкова правне заштите може допринети квалитету приступа правди, јер осигураници не морају да брину због трошкова поступка који се могу јавити.¹³ Из тог разлога се током седамдесетих година у Немачкој покренула дискусија о увођењу законског, односно обавезног осигурања трошкова правне заштите. И поред свих предности и значаја за остварење концепта правде, ова идеја није заживела услед проблема у њеном практичном спровођењу, а сама идеја је прилично негативно оцењивана услед страха да ће судови бити преоптерећени услед активирања овог осигурања.¹⁴

II Појам и основне карактеристике осигурања трошкова правне заштите

Осигурање трошкова правне заштите служи, као и остала осигурања, избегавању ризика и преношењу ризика на ризико заједници. Код овог осигурања је избегавање ризика усмерено на ризик настанка трошкова поступка јер остваривање правде захтева не само

једне стране, а са друге стране, не располажу довољним средствима да се могу само на њих ослонити приликом покретања и вођења судског поступка. Поред тога, не треба испустити из вида и бројна ограничења која прате остваривање права на бесплатну правну помоћ. Тако је конкретно у Републици Србији доношењем Закона о бесплатној правној помоћи (*Службени гласник РС*, бр. 87/2018), пружање бесплатне правне помоћи ограничено само на адвокате и правне службе у локалу, док је нешто ипак шири круг лица која би могла да пружају бесплатну правну подршку, али опет уз бројна ограничења. Вид. детаљније Институт за упоредно право, „Изучавање људских права на правним факултетима у Србији“, 2020, доступно на адреси: <https://rm.coe.int/izucavanje-ljudskih-prava/1680a2ab85>, 19. 8. 2022, 18, 20, 22, 53.

12 Вид. Tamara Goriely, *Access to Legal Services: A European Comparison*, London, 2000.

13 Оно што је пак упитно јесте колико се на овај начин повећава могућност приступа правди грађанима са ниским приходима који не могу да приуште плаћање премија за ово осигурање.

14 Erhard Blankenburg, Jann Fiedler, *Die Rechtsschutzversicherungen und der steigende Geschäftsanfall der Gerichte*, Tübingen, 1977, 128.

ресурс нечијег времена, већ и новца.¹⁵ Контрапрестација осигурава-ча за престацију плаћања премија од страна осигураника се огледа у покривању трошкова насталих у вези са остваривањем правне заштите. У трошкове који су покривени осигурањем трошкова правне заштите се урачунавају трошкови адвокатске накнаде, таксе које наплаћују судови или органи управе ако се поступци воде пред њима, као и трошкови вансудског решавања спорова.¹⁶ Ту су, такође, трошкови накнада за вештаке и сведоке, али углавном тако што се предвиђа максимални износ трошкова који ће се покрити по оствареном осигураном случају.¹⁷

Поред покривања на описани начин насталих трошкова, неки национални правни системи дозвољавају нешто шире одређење обавезе осигуравача. Наиме, у зависности од тога да ли су адвокати искључива и једина лица овлашћења на пружање правних савета, обавеза осигуравача се може састојати и у пружању савета, давању података или новчаној помоћи, заступању током алтернативних начина решавања спорова.¹⁸

Поред тога што се може продавати као самостално осигурање, ово осигурање се продаје као допунско осигурање уз осигурање домаћинства или неке врсте личних осигурања.¹⁹ Иако на тај начин ово осигурање долази до већег броја осигураника, овај начин дистрибуције ограничава његово покриће, јер се на тај начин осигурање трошкова правне заштите односи само на оне ризике који су покривени основним осигурањем.²⁰

15 Тако и Dieter Meixner, *Fragen zur Rechtsschutzversicherung unter besonderer Berücksichtigung der Stellung des Rechtsanwalts zum Versicherungsnehmer sowie des Problems der Kostenerstattung bei Bestehen einer Rechtsschutzversicherung*, Berlin, 1969, 13.

16 Loris Belanić, „Smjernica o osiguranju pravne zaštite i njezina implementacija u hrvatsko pravo“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Rijeci*, br. 2/2010, 1019.

17 Marie-Luise Roj, *Die Rechtsschutzversicherung – Die Entwicklung des Rechtsschutzgedankens bis zur Entstehung der Modernen Rechtsschutzversicherung*, Dissertation, Rechtswissenschaftliche Fakultät der Universität Innsbruck, Innsbruck, 2016, 48.

18 Carlo Isola, *Rechtsschutzversicherung: Ursprünge und Entwicklung, Internationale Vereinigung der Rechtsschutzversicherer*, Riad, 2009, 3.

19 Изузетак у том смислу свакако представља Немачка, где се ово осигурање продаје као самостално, а уз то се овим осигурањем могу бавити само осигураваачи који се њим баве како не би дошло до настанка сукоба интереса са осигураницима којима пружају заштиту по основу других осигурања. Вид. Matthias Kilian, „Determinanten des europäischen Rechtsschutzversicherungsmarktes“, *Zeitschrift für die Gesamte Versicherungswissenschaft*, 1999, 21.

20 Matthias Kilian, Francis Regan, „Legal Expenses Insurance and Legal Aid – Two Sides of the Same Coin – The Experience from Germany and Sweden“, *International Journal of the Legal Profession*, Nr. 3/2004, 236.

1. Обавезе осигуравача по основу осигурања трошкова правне заштите

Иако је основна сврха осигурања трошкова правне заштите пружање финансијске заштите од свих трошкова који могу настати у вези са вођењем поступка, полисама овог осигурања могу се предвидети и још неке додатне престације које осигуравач може бити у обавези да пружи осигуранику. Основна идеја јесте да цео уговор о осигурању треба да служи правним интересима осигураника у циљу њиховог остваривања. Тако одређена суштина осигурања чини да се обавеза осигуравача састоји не само у преузимању трошкова насталих у вези са остваривањем правне заштите, већ и одређених неновчаних престација. У модерној фази развоја осигурања трошкова правне заштите се поставило питање да ли се само адвокати могу бавити пружањем правне заштите или ту услугу могу пружати и осигуравајућа друштва која пружају услугу осигурања трошкова правне заштите.²¹ Поред тога, поставило се питање у чему се још може садржати обавеза осигуравача. Пример такве обавезе може бити пружање подршке осигуранику приликом утврђивања тачног чињеничног стања или приликом пријављивања штете.²² Или, давањем одређених савета и смерница неопходних за остваривање правних интереса осигураника како би се што је могуће више избегло наступање негативних економских и правних последица по осигураника. И прописи комунитарног права посвећени овом неживотном осигурању (чл. 2 Директиве о осигурању трошкова правне заштите)²³ предвиђају да се националним прописима мора регулисати ово осигурање које је одређено чињеницом да осигуравач преузима обавезу сношења ризика који се огледа у покривању трошкова, али који се може огледати и пружању следећих услуга: вођење рачуна о томе да оштећена страна буде обештећена, било покретањем поступка, било закључењем потребне трансакције; у случају да је осигураник лице против ког се води поступак, осигуравач мора обезбедити одговарајућу заштиту његових интереса путем заступања.²⁴

21 О противљењу адвокатске јавности овом производу осигурања половином прошлог века вид. детаљније Loris Belanić, „Povijesni razvoj osiguranja pravne zaštite“, *Evropska revija za pravo osiguranja*, br. 2/2014, 30.

22 M. L. Roj, 50.

23 Директива о уједначавању законских, подзаконских и управних аката који се односе на осигурање трошкова правне заштите (*Council Directive 87/344/EEC of 22 June 1987 on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to legal expenses insurance*, OJ L 185, 4. 7. 1987).

24 T. V. Patancius, 43.

2. Различити упоредноправни приступи у регулисању обавезе осигуравача по основу осигурања трошкова правне заштите

Различити национални системи различито одговарају на питање шта све тачно обухвата осигурање трошкова правне заштите. У неким државама је обезбеђена само покривеност трошкова вођења поступка, док у неким другим престација осигуравача може бити и давање правних савета, састављање нацрта докумената, као и покретање и вођење поступака медијације и других мирних видова решавања спорова.²⁵

Најстрожа у том погледу је Немачка, где не постоји могућност за било коју другу престацију осигуравача сем покривања трошкова поступка, а за њом ту је и Пољска.²⁶ У овим земљама је давање правних савета искључиво резервисано за адвокате, против чега се осигуравачи који пружају услугу осигурања трошкова правне заштите буне.²⁷ Идеја монопола адвоката јесте да се обезбеди висок степен заштите корисника адвокатских услуга и постојање слободне и независне професије, што се све може остварити ако постоје строга професионална правила.²⁸

У земљама у којима осигурање може покрити и додатне услуге, постоји могућност да се и агенти осигурања укључе у решавање спора пре покретања судског поступка путем неког од метода мирног решавања спорова, што се може оценити као велики допринос растерећењу судова. Тако у Француској постоји могућност осигуравајућих друштава

25 *Ibid.*, 38; SeeNews, *Legal expenses insurance (LEI) report – European market overview, Germany, the UK and Bulgaria*, 2013, доступно на адреси: <https://seenews.com/static/pdfs/LegalExpensesInsuranceReportEuropeanMarketOverview.pdf>, 12. 8. 2022; Matthias Kilian, „Alternatives to Public Provision: The Role of Legal Expenses Insurance in Broadening Access to Justice: The German Experience“, *Journal of Law and Society*, Nr. 1/2003, 32.

26 Додатне информације о упоредноправним решењима се могу наћи у Erhard Blankenburg, „Patterns of Legal Culture: The Netherlands Compared to Neighboring Germany“, *American Journal of Comparative Law*, Nr. 1/1988, 23.

27 Andreas Heinsen, „Rechtsbesorgung durch Rechtsschutz-Versicherer“, *Versicherungswirtschaft*, 1997, 833. Слична ситуације је и у Аустрији: М. Kilian (1990), 50. Пример средњег решења је шпанско решење, где постоји адвокатски монопол у погледу пружања правних савета и заступања осигураника у поступцима пред судом, али где и осигуравајућа друштва имају запослене адвокате чије услуге осигураници могу, али и не морају да користе. *Ibid.*, 53.

28 Међутим, у Немачкој не постоји никаква могућност да неправници или чак правне клинике дају било какве савете, чак и када би то било у некој алтруистичкој форми. То даље значи да грађани ни на који начин не могу добити бесплатне или јефтине правне савете, што даље објашњава зашто је ова врста осигурања толико заступљена у Немачкој. Осим тога, адвокати су у законској обавези да наплаћују макар најниже прописане таксе за свој рад, што чини немогућим добијање било каквих правних савета од адвоката *pro bono*. Вид. детаљније М. Kilian, 44–45.

да пружају правне савете својим осигураницима, као и могућност заступања у вансудским поступцима. Заправо, до извршења новчане престације осигуравача, односно до покрића трошкова правне заштите, долази тек у тренутку када не помогне ни давање правних савета од стране правника запослених код осигуравача, ни када не успеју или се не прихвате могућности алтернативног решавања спорова.²⁹ Неко средње решење постоји у Швајцарској и Италији где осигуравајућа друштва плаћају годишње износе адвокатским коморама за услуге које њихови чланови пружају осигураницима у контексту давања правних савета или заступања приликом вансудског решавања спорова.³⁰

Оно што је битно нагласити у вези са престацијом осигуравача када се она састоји у пружању правног савета, од суштинског је значаја је да је дошло до остварења осигураног случаја. Минимум захтева који морају постојати да би се остварио осигурани случај јесте да су, примера ради, поднети захтеви за признавање потраживања, да је дошло до повреде уговорне обавезе и слично. Давање неких општих савета који се не могу повезати с оним што полиса одређује као осигурани случај не може бити дугована престација осигуравача. Остваривање заштите по основу овог осигурања се везује првенствено за поступке које води осигураник или који се воде против њега.³¹ То би се могло схватити као један од недостатака овог осигурања, јер је људима углавном потребна помоћ у виду „малог“ правног савета у вези са свакодневним животним ситуацијама, а не помоћ у комплексним споровима.

III Регулисање осигурања правне заштите у законодавству Републике Србије

Осигурање трошкова правне заштите је изузетно поднормирано у законодавству Републике Србије, што и не изненађује када се узме у обзир прилична незаинтересованост тржишта за овај производ

29 Alexander Schröder-Frerkes, *Konfliktbeilegung Mechanismen in Rechtsschutzversicherung. Ein europäischer Vergleich und Vorschlag eines Schiedsverfahrens*, Karlsruhe, 1991, 91. Слична ситуација је и у Швајцарској, са том разликом да представници осигуравајућих друштава не могу заступати осигуранике у поступцима пред судом. М. Kilian (1999), 56.

30 Werner Pfennigstorf, „Legal Expenses Insurance“, *American Journal of Comparative Law*, Nr. 3/1975, 475.

31 Додатни разлог оваквог ограничења покрића по основу осигурања трошкова правне заштите је конкретно у Немачкој што се осигуравањима који пружају услуге осигурања трошкова правне заштите не дозвољава да својим осигураницима дају правни савет ни преко телефона.

осигурања.³² Осим неколико скромних одредби у оквиру Закона о осигурању,³³ остале ближе одредбе се могу наћи у општим условима осигурања. Из норми Закона о осигурању произлази да је реч о неживотном осигурању,³⁴ што је и у складу са комунитарним прописима.³⁵ То даље имплицира да се ово осигурање исправно убраја у имовинска осигурања и да је усмерено на накнаду штете.³⁶ О чему се, пак, мора водити рачуна, јесте да се под штетом мисли на штету насталу на имовини осигураника јер је у обавези да накнади трошкове поступка, али не и на штету која може бити предмет поступка у ком учествује осигураник, било као активно, било као пасивно легитимисан.

Поред тога, наш законодавац се одлучио за постојање искључиво неновчаних престација осигураваача тако што је одредио да се обавеза осигураваача састоји у покривању трошкова адвоката, судских трошкова и осталих трошкова поступка,³⁷ и у складу са тим је и одређено име овог осигурања.³⁸ У вези са тим се истиче неколико проблема у регулисању осигурања трошкова правне заштите. Прво, не постоји јасна дефиниција овог осигурања, као што је то уобичајено у националним правним прописима.³⁹ Из тога произлази даље да постоје недоуми-

32 Према званичним подацима Народне банке Србије као надзорног органа, током 2021. године закључено је свега 524 уговора о осигурању, а забележен је извесни пад у износу укупних резерви у односу на претходну годину. Подаци доступни на адреси: https://www.nbs.rs/export/sites/NBS_site/documents/osiguranje/godisnji/god_T1_2021.pdf, 17. 8. 2022. Притом, не искључује се могућност да ће потражња за овим осигурањем порасти након уласку у ЕУ, као што је био случај са Словенијом. Вид. детаљније L. Belanić, 31. Упор. M. Kilian, F. Regan, 237.

33 Закон о осигурању – ЗО, *Службени гласник РС*, бр. 139/2014, 44/2021.

34 ЗО, чл. 9.

35 Анекс 17 Прве Директиве 73/239/ЕЕЗ о неживотном осигурању, која прва и помиње ово осигурање, убраја ово осигурање у неживотна осигурања. Вид. Директива о уједначавању законских, подзаконских и управних аката који се односе на започињање и обављање делатности директног осигурања, са изузетком осигурања живота (*First Council Directive 73/239/EEC of 24 July 1973 on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to the taking-up and pursuit of the business of direct insurance other than life assurance*, ОЈ L 228, 16. 8. 1973).

36 О правним последицама одређења једног осигурања као осигурања лица или као осигурања имовине, вид. Мирјана Глинтић, „Однос престација осигураваача по основу више уговора о осигурању лица“, *Зборник радова са међународне научне конференције Проузроковање штеђења, накнада штеђења и осигурање* (ур. Здравко Петровић, Владимир Чоловић, Драган Обрадовић), Београд, 2020, 425–426.

37 ЗО, чл. 9 ст. 17.

38 У другим националним системима се ово осигурање назива и осигурање правне заштите (нем. *Rechtsschutzversicherung*, енг. *Legal insurance*). Са друге стране, пак, основни пропис права ЕУ јесте Директива о осигурању трошкова правне заштите, тако да се и назив из нашег ЗО не мора нужно оценити као нетачан.

39 Чл. 127–1 француског Закона о осигурању (*Code des assurance*, Décret no 76–667 du 16 juillet 1976) дефинише осигурање трошкова правне заштите као осигурање код

це око најбитнијих елемената уговора о осигурању, односно шта тачно представља осигурани случај, а шта осигурани ризик код осигурања трошкова правне заштите.

Потом, на још једном месту се осигурање трошкова правне заштите помиње у оквиру ЗО, и то у делу посвећеном обавези осигуравача да осигуранику пружи неопходне информације пре наступања осигураног случаја.⁴⁰ У складу са овом одредбом, осигуравач мора обавестити осигураника по основу уговора о осигурању трошкова правне заштите да има право на слободан избор адвоката⁴¹ или другог лица које има одговарајуће квалификације у складу с прописом, а ради одбране, заступања или заштите интереса осигураника у истрази или поступку.⁴²

Да би се јасније разумела ова одредба, потребно ју је индиректно тумачити у складу са одредбама Директиве о осигурању трошкова правне заштите, која је и мотивисала уношење ове одредбе у све националне законе садашњих и будућих држава чланица. Наиме, специфичност осигурања трошкова правне заштите јесте та што подразумева умешаност осигуравача, директну или индиректну, у вођење судских поступака. Услед тога се може догодити да се осигуравач нађе у обавези и према штетнику осигураном по основу осигурања од одговорности и према оштећеном лицу које је осигураник по основу осигурања трошкова правне заштите. За осигуравача би тад настао сукоб интереса са ова два његова осигураника јер би осигуранику по основу осигурања трошкова правне заштите помагао у остваривању права на накнаду штете за коју је одговоран штетник који је осигуран код истог осигуравача по основу осигурања од одговорности. Дакле, осигуравач мора бити у обавези и да делује у правцу накнаде штете, али и у правцу оспоравања захтева за накнаду штете из визуре осигуравача штетника.⁴³ Управо различите

ког је осигуравач у обавези према осигуранику да преузме трошкове поступка или накнаде за услуге у току поступка који се води између осигураника и трећег лица, поготово за потребе браћења или представљања осигураника током грађанских, кривичних и управних поступака, током поступака мирног решавања спорова или током другостепених поступака.

40 ЗО, чл. 82 ст. 3.

41 Адвокат се има тумачити у складу са Директивом о олакшавању учинковитог остваривања слободе пружања адвокатских услуга (*Council Directive 77/249/EEC of 22 March 1977 to facilitate the effective exercise by lawyers of freedom to provide services*, OJ L 78, 26. 3. 1977).

42 Остављена могућност избора и неког другог квалификованог лица је, такође, у складу са Директивом о осигурању трошкова правне заштите, која је оставила ту могућност ако је дозвољава национално право. Директива о осигурању трошкова правне заштите, чл. 3 ст. 2 тач. ц.

43 За друге видове потенцијалних сукоба интереса у којима се може наћи осигуравач који се бави осигурањем трошкова правне заштите вид. L. Belanić, 1023–1024.

могућности настанка сукоба интереса, јер су две сукобљене стране осигуране код истог осигураваача трошкова правне заштите, довеле су до увођења права осигураника да самостално изабере свог адвоката у поступку остваривања правне заштите.⁴⁴

Остатак материје осигурања трошкова правне заштите је регулисан општим условима осигурања. Битно је напоменути да услови осигурања наших осигураваача означавају ово осигурање као осигурање правне заштите, што је терминолошка неуједначеност са Законом о осигурању.⁴⁵ Код нас у општим условима осигурања важи непосредно набрајање области права за које важи покриће из осигурања трошкова правне заштите, што и није тако неуобичајено у Европи.⁴⁶ Оно што се свакако уочава јесте да наши осигураваачи имају један фрагментирани приступ који се огледа у томе да се покривају само тачно одређене врсте трошкова остваривања правне заштите, и то у тачно одређеној области. Готово сви осигураваачи нуде покривање трошкова правне заштите која се остварује у кривичном, прекршајном или дисциплинском поступку, и поред могућности да покривају и трошкове поступака у области накнаде штете, уговорног права и сл.⁴⁷

IV Изазови приликом регулисања осигурања трошкова правне заштите

Највећи број контроверзи у вези са овим осигурањем потиче од могућности настанка сукоба интереса између осигураника и осигураваача или чак више осигураника осигураних код истог осигуравајућег друштва. Управо су потенцијални сукоби интереса и мотивисали доношење засебне Директиве о осигурању трошкова правне заштите,

44 Из тог разлога чл. 4 Директиве изричито предвиђа да следеће одредбе морају бити садржане у националним прописима о осигурању трошкова правне заштите: ако је поступак такав да захтева ангажовање адвоката или неког другог правника који је овлашћен на пружање помоћи у току поступка, осигураник је слободан да самостално одабере свог адвоката. То право му је загарантовано и онда када се јави сукоб интереса. Guy Levie, „La coordination de l'assurance „protection juridique“ dans les Communautés Européennes“, *Studien zur Rechtsschutzversicherung in europäisches Ländern und in den Vereinigten Staaten* (Hrsg. Hans Möller), Karlsruhe, 1975, 104.

45 Вид. примера ради: <http://sveoosiguranju.rs/osiguranje-pravne-zastite/>, 20. 8. 2022.

46 Изузетак у том смислу представља француско осигурање трошкова правне заштите, које пружа опште покриће. Вид. детаљније Loris Belanić, „Pokriće iz osiguranja pravne zaštite u poredbenom pravu“, *Evropska revija za pravo osiguranja*, br. 3/2019, 9.

47 Притом, осигурање би могло да се организује тако да осигураници имају могућност да се одлуче за осигурање правне заштите у одређеној области права, а могу уговорити и комбинацију покривања трошкова правне заштите за више правних подручја, у зависности од њихових потреба и начина живота.

јер су различите државе чланице ово питање регулисале на различите начине. Највећи изазов је представљало законодавство Немачке којим се предвиђало да се осигуравач који се бави пословима осигурања трошкова правне заштите може бавити само овим осигурањем, али не и другим врстама осигурања.⁴⁸ Како би се обезбедило несметано функционисање европског тржишта осигурања,⁴⁹ Директивом о осигурању трошкова правне заштите је предвиђено неколико метода за спречавање настанка сукоба интереса, а како би се уважили и немачки ставови. Директивом су ове методе – метода слободног избора адвоката и метод одвојене обраде штете – постављене алтернативно, уз могућност националних система да одаберу метод који им одговара. Тако је, примера ради, немачки законодавац одабрао и методу одвојеног обављања послова, уз слободан избор адвоката. Заправо, боље је рећи да није ни одустајао од свог ранијег става да мора постојати раздвојеност послова осигурања.⁵⁰

Као што је поменуто у претходном одељку, српски законодавац је из Директиве о осигурању трошкова правне заштите у наш ЗО само унео одредбу о праву осигураника на самосталан избор адвоката. Тиме су осигуравачи ослобођени бављења даљим питањима и методама спречавања сукоба интереса осигураника и осигуравача. Дакле, наш законодавац нема даљу обавезу прописивања посебних организационих облика осигуравајућих друштава која се баве осигурањем трошкова правне заштите или одвојеном обрадом штете. Међутим, оно што је спорно јесте што ова метода има ефекта само онда када треба да спречи сукоб интереса између два осигураника који су супротне стране у поступку, а осигурани су код истог осигуравача трошкова правне заштите. У свим другим случајевима када постоји сукоб интереса између осигураника и осигуравача који се бави пословима различитих осигурања, онда право на слободан избор осигураника неће значајно помоћи у спречавању и контролисању сукоба интереса.⁵¹ Осим тога, право на

48 Walter Harbauer, „Rechtsschutzversicherung“, *Kommentar zu den Allgemeinen Bedingungen für die Rechtsschutzversicherung (ARB 75 und ARB 94/2000)*, München, 2004, 108. Чак је и Прва директива неживотног осигурања предвидела експлицитну могућност за Немачку да задржи ову могућност раздвајања послова осигурања у следеће четири године од тренутка доношења, па све до новог ревидирања.

49 О функционисању унутрашњег тржишта вид. Мирјана Глинтић, „Успостављање 29. правног режима за уговорно право осигурања као услов функционисања унутрашњег европског тржишта“, *Правни живот*, бр. 10/2015, 229–244.

50 Чл. 8а ст. 1. немачког Закона о надзору у осигурању (*Versicherungsaufsichtsgesetz vom 1. April 2015, BGBl. I S. 434*).

51 Око ове методе иначе постоје бројни спорови, а извор свих сукоба је тај што осигуравачи настоје да што је могуће више ограниче право осигураника на избор адвоката како осигураник не би изабрао „најскупљег“ адвоката, чије трошкове ће морати да сноси. И Европски суд правде се више пута изјашњавао о праву осигу-

слободан избор адвоката је потпуно самостално право осигураника – увек постоји, не може се ограничити и као такво мора бити изричито предвиђено уговором о осигурању и на њено остваривање не утичу никакве друге изабране методе спречавања сукоба интереса.⁵² То јасно указује да избором овог метода наш законодавац приликом регулисања овог осигурања није предузео било шта изван минималних напора у испуњењу захтева за спречавање сукоба интереса.

Из тог разлога се наше законско решење има оценити као непотпуно јер одређене спорне ситуације које воде сукобу интереса остају нерегулисане. Потребно је увести и додатни вид превенције и заштите који би се огледао у увођењу метода одвојене обраде штете у наше законодавство.⁵³ Законодавац за то чак има два могућности: било тако што ће предвидети да се лице које се у осигуравајућем друштву бави обрадом штете код осигурања трошкова правне заштите искључиво бави овим осигурањем, а не и обрадом штете код других осигурања; било тако што ће предвидети обавезу осигуравача да послове обраде штете код осигурања трошкова правне заштите повери посебно специјализованом и одвојеном друштву.

Како су се и наш законодавац, а и наши осигуравачи одлучили за продају овог осигурања као допунског уз нека друга осигурања, приликом регулисања и формулисања општих услова осигурања се мора водити рачуна да се у полиси осигурања посебно истакне садржај осигурања трошкова правне заштите у смислу тачног одређења његових осигураних ризика и износа од осигуравача дуговане суме осигурања. У контексту осигуравача који се баве осигурањем трошкова правне заштите уз остале врсте осигурања, потребно је водити рачуна и регулисати однос осигурања трошкова правне заштите и осигурања од одговорности, уз које се често продаје. Разлог неопходности разграничења ових осигурања јесте што осигуравач који пружа покриће по основу осигурања од одговорности осигураннику обезбеђује и покриће трошкова правне заштите, када је она усмерена на утврђивање одговорности осигураника. Ако би се током таквог поступка утврдило да одговорности

раника на избор адвоката. Тако је једном приликом заузет став да осигуравач не може изабрати једног адвоката да заступа више осигураника оштећених у оквиру истог штетног догађаја. Право избора искључиво има осигураник, и то сваки за себе: Case C-199/08 *Erhard Eschig v. Uniqa Sachversicherung AG* [2009] ECR I-8295, пара. 64.

52 Према пресуди Европског суда правде *Eschig v. UNIQA Sachversicherung AG* из 2008, једини изузеци од права на самосталан избор адвоката предвиђени су чланом 5 Директиве о осигурању трошкова правне заштите.

53 Ова мера је предвиђена и у чл. 3 ст. 2 тач. а и б Директиве о осигурању трошкова правне заштите.

осигураника нема, не би постојала ни обавеза осигуравача према осигуранику, што су другачија правила у односу на правила о обавези осигуравача према осигуранику по основу осигурања трошкова правне заштите. Стога би било препоручљиво да се законом предвиди да се неће применити правила која важе за осигурање трошкова правне заштите када осигуравач по основу осигурања од одговорности пружа правну заштиту осигуранику.⁵⁴

Листа изазова са којима ће се законодавац суочавати приликом регулисања осигурања трошкова правне заштите још једном потврђује да ово осигурање завређује више простора у нашим прописима. Можда се може отићи и корак даље и инсистирати на посвећивању посебне главе закона ако једног дана законодавство Републике Србије буде богатије за закон посвећен материји уговорног права осигурања.⁵⁵

На самом крају овог дела, потребно је истаћи и упозорење да су одређена национална тржишта овог осигурања доживела сломове, јер нису успели да формирају довољан *pool* ризика.⁵⁶ Позитиван пример представља немачко тржиште које је обезбедило повољне тржишне услове, што је резултирало формирањем довољног *pool* ризика.⁵⁷

V Закључак

Основни аргументи за детаљније и квалитетније регулисање осигурања трошкова правне заштите јесу ти да ће потражња за њим порастати након приступања ЕУ (као што је то био случај са суседним земљама Хрватском и Словенијом), као и тај да ово осигурање представља значајно оружје, првенствено у рукама потрошача који се осигурани по основу овог осигурања једноставније и растеређеније могу упустити у спорове како би обезбедили заштиту својих права.⁵⁸ Поред тога, ако би се изменио законодавни оквир тако да обавезе осигуравача

54 Наведено правило је предвиђено и у чл. 2 ст. 2 Директиве о осигурању трошкова правне заштите.

55 Тако и Наташа Петровић Томић, „О потреби унапређења српског регулаторног оквира осигурања усвајањем Закона о уговору о осигурању“, *Токови осигурања*, бр. 2/2018, 7–18.

56 Мисли се, пре свега, на слом енглеског и шкотског тржишта током осамдесетих година прошлог века. Вид. детаљније R.F. Skrodzki, „Rechtsschutzversicherung in Großbritannien“, *Rechtsschutz in Europa*, 1976, 6–7.

57 Francois Outreville, *Theory and Practice of Insurance*, London, 1998, 132.

58 Могуће је да би и само истицање могућности покретања спора од стране осигураника могло да делује стимулативно на пружаоца роба и услуга да приступе мирном вансудском решавању спора и изналажењу одговарајућег решења за потрошача.

могу имати и нематеријални карактер и да осигуравачи могу заступати осигуранике током алтернативних начина решавања спорова, онда би ово осигурање могло да допринесе растерећењу судова. И на самом крају, пораст степена правне несигурности услед све већег броја прописа који доприносе неизвесним исходима поступака, јасно доприносе ставу о значају социјалне услуге осигурања трошкова правне заштите.

Ипак, највећа примедба осигурању трошкова правне заштите је та да ово осигурање води „лошој селекцији“, јер захваљујући њему се већи број лица одлучује на покретање спорова, јер су сигурни да неће морати да сносе трошкове поступка, услед чега може доћи до пораста притиска на судове. Ипак, у савременијој литератури,⁵⁹ као и саопштењима Удружења међународних осигуравача који се баве осигурањем трошкова правне заштите све су истакнутија настојања да се ставови о доприносу оптерећења судова путем овог осигурања што више оповргну, а нарочито јер је и став правосуђа такав. Осим тога, и остваривање принципа правне државе би пре захтевало решавање спорова него да се спорови гурају под тепих услед недостатка средстава за њихово покретање.⁶⁰ Потребно је наћи меру између свих ових аргумената, са једне стране, и аргумента да чак и правно засновани спорови мале вредности не би требало да се подстичу да се износе пред суд, са друге стране, јер се на тај начин и суштински врши притисак на државну касу.

У вези са тврдњама о оптерећењу судова услед коришћења осигурања трошкова правне заштите, занимљиви су резултати једног истраживања спроведеног у Немачкој средином деведесетих година, управо услед забринутости због коришћења овог осигурања.⁶¹ Закључак истраживања је био да око 8% додатних поступака је последица закљученог уговора о осигурању трошкова поступка.⁶² Већина тих додатних поступака је била у вези са малим казнама за паркирање, око којих се иначе сигурно не би водили поступци. Дакле, углавном се ради о поступцима изузетно мале вредности, али који су били оправдани и који су служили постизању правде.⁶³

59 Вид. примера ради Klaus Schneider, *Rechtsschutzversicherung für Anfänger*, München, 2011, 2.

60 К. Redeker, 231.

61 Резултати студије су стари преко 30 година и потврђени су у ставовима Кинингера (*Kininger*) и Шултена (*Schulten*). Вид. Ewald Kininger, *Rechtsschutzversicherung als Mittel zur Überwindung prozessualer Ungleichheit*, Wien, 1978; Jürgen Schulten, *Die Rechtsschutzversicherung und der Beratungsrechtsschutz*, Köln, 1968, 55.

62 Alfred Braun, „Strukturanalyse der Rechtspflege“, *Mitteilungen der Bundesrechtsanwaltskammer*, 1994, 6.

63 Управо из тог разлога су спорови у вези са непрописним паркирањем у Немачкој накнадно искључени из покрића осигурања трошкова правне заштите. Тако и А. Heinsen, 833.

Иако ће се засигурно нека лица лакше одлучити на покретање спора јер су обезбеђени осигурањем трошкова правне заштите, па чак и онда када имају „слаб предмет“,⁶⁴ адвокати истичу један интересантан аргумент који опет говори у прилог примени осигурања трошкова правне заштите. Аргумент се састоји у томе да се странке које имају ово осигурање раније јављају адвокатима него што то чине странке без осигурања, што води бржем и лакшем решавању спорова.⁶⁵

На трагу бржег и једноставнијег решавања спорова, и то можда чак и пре него што се дође до суднице, у Немачкој се у једном тренутку почео разматрати мало измењен концепт осигурања трошкова правне заштите како би осигуравачи више преузимали улогу пружања правних услуга које би претежно биле усмерене на решавање спора у ранијој фази, или чак на превентивно деловање да до самог спора између осигураника и друге стране и не дође, као и на заступање странака у алтернативним методама решавања спорова.⁶⁶ Како би се избегло стварање лоших односа са адвокатским коморама, постојао је предлог да осигуравајућа друштва која се баве осигурањем трошкова правне заштите уплаћују одређене износе на рачуне адвокатских комора.⁶⁷ Други предлог сарадње је био закључивање споразума између осигуравајућих друштва и адвокатских комора, на основу ког се осигуравајућа друштва обавезују да предложи адвокате из те одређене коморе, а адвокати се обавезују да ће за осигуранике тих осигуравајућих друштва нудити ниже тарифе.⁶⁸ Иако наведени предлог није заживео, не могу се оспорити корисни елементи који могу послужити као узор у примени и регулисању овог производа осигурања.

Такође, брана покретању великог броја поступака тривијалне вредности могу бити и адвокатске тарифе које често нису у потпуности покривене полисом, тако да осигураници одређени износ морају и сами сносити. Полисе овог осигурања често предвиђају и износ самопридржаја које осигураник мора самостално да сноси, тако да је врло вероватно да ће до покретања поступака доћи само онда када је укључена одређена разумна сума која оправдава вођење поступка. На тај начин ће осигураници бити приморани да још једном размотре покретање и упуштање у процесе и да се на њих одлуче само онда када постоје реални изгледи за успех поступка из њихове визуре.

64 Hubert van Bühren, „Rechtsschutzversicherungen + Anwaltschwemme = Prozessflut?“, *Zeitschrift für Schadensrecht*, 1993, 145.

65 M. Kilian (2003), 45.

66 L. Belanić (2014), 32.

67 Jean Luc Fagnart, *A Lawyer's Point of View*, RIAD Congress, Basel, 2002, 1.

68 Hubert van Bühren, „Rechtliche Probleme in der Zusammenarbeit mit Rechtsschutzversicherern“, *Neue Juristische Wochenschrift*, Nr. 50/2007, 3607.

Коришћена литература

- Belanić Loris, „Pokriće iz osiguranja pravne zaštite u poredbenom pravu“, *Evropska revija za pravo osiguranja*, br. 3/2019.
- Belanić Loris, „Povijesni razvoj osiguranja pravne zaštite“, *Evropska revija za pravo osiguranja*, br. 2/2014.
- Belanić Loris, „Smjernica o osiguranju pravne zaštite i njezina implementacija u hrvatsko pravo“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Rijeci*, br. 2/2010.
- Blankenburg Erhard, „Patterns of Legal Culture: The Netherlands Compared to Germany“, *American Journal of Comparative Law*, Nr. 1/1988.
- Blankenburg Erhard, Fiedler Jann, *Die Rechtsschutzversicherungen und der steigende Geschäftsanfall der Gerichte*, Tübingen, 1977.
- Braun Alfred, „Strukturanalyse der Rechtspflege“, *Mitteilungen der Bundesrechtsanwaltskammer*, 1994.
- Bühren Hubert van, „Rechtliche Probleme in der Zusammenarbeit mit Rechtsschutzversicherern“, *Neue Juristische Wochenschrift*, Nr. 50/2007.
- Bühren Hubert van, „Rechtsschutzversicherungen + Anwaltsschwemme = Prozessflut?“, *Zeitschrift für Schadensrecht*, 1993.
- Глинтић Мирјана, „Успостављање 29. правног режима за уговорно право осигурања као услов функционисања унутрашњег европског тржишта“, *Правни живот*, бр. 10/2015. (Glintić Mirjana, „Uspostavljanje 29. pravnog režima za ugovorno pravo osiguranja kao uslov funkcionisanja unutrašnjeg evropskog tržišta“, *Pravni život*, br. 10/2015)
- Глинтић Мирјана, „Однос престација осигуравача по основу више уговора о осигурању лица“, *Зборник радова са међународне научне конференције Проузроковање штете, накнада штете и осигурање* (ур. Здравко Петровић, Владимир Чоловић, Драган Обрадовић), Београд, 2020. (Glintić Mirjana, „Odnos prestacija osiguravača po osnovu više ugovora o osiguranju lica“, *Zbornik radova sa međunarodne naučne konferencije Prouzrokovanje štete, naknada štete i osiguranje* (ur. Zdravko Petrović, Vladimir Čolović, Dragan Obradović), Beograd, 2020)
- Goriely Tamara, *Access to Legal Services: A European Comparison*, London, 2000.
- Isola Carlo, *Rechtsschutzversicherung: Ursprünge und Entwicklung*, *Internationale Vereinigung der Rechtsschutzversicherer*, Riad, 2009.
- Kilian Matthias, „Alternatives to Public Provision: The Role of Legal Expenses Insurance in Broadening Access to Justice: The German Experience“, *Journal of Law and Society*, Nr. 1/2003.

- Kilian Matthias, „Determinanten des europäischen Rechtsschutzversicherungsmarktes“, *Zeitschrift für die Gesamte Versicherungswissenschaft*, 1999.
- Kilian Matthias, Regan Francis, „Legal Expenses Insurance and Legal Aid – Two Sides of the Same Coin – The Experience from Germany and Sweden“, *International Journal of the Legal Profession*, Nr. 3/2004.
- Kininger Ewald, *Rechtsschutzversicherung als Mittel zur Überwindung prozessualer Ungleichheit*, Wien, 1978.
- Levie Guy, „La coordination de l'assurance „protection juridique“ dans les Communautés Européennes“, *Studien zur Rechtsschutzversicherung in europäischen Ländern und in den Vereinigten Staaten* (Hrsg. Hans Möller), Karlsruhe, 1975.
- Luc Fagnart Jean, *A Lawyer's Point of View*, RIAD Congress, Basel, 2002.
- Meixner Dieter, *Fragen zur Rechtsschutzversicherung unter besonderer Berücksichtigung der Stellung des Rechtsanwalts zum Versicherungsnehmer sowie des Problems der Kostenerstattung bei Bestehen einer Rechtsschutzversicherung*, Berlin, 1969.
- Outreville Francois, *Theory and Practice of Insurance*, London, 1998.
- Patancius Tiberiu-Vlad, „Issues Related to the Appearance, Evolution, Functions and Utility of the Legal Expenses Insurance Contracts, especially within the European Union's States“, *Lex ET Scientia International Journal*, Nr. 2/2017.
- Петровић Томић Наташа, „О потреби унапређења српског регулаторног оквира осигурања усвајањем Закона о уговору о осигурању“, *Токови осигурања*, бр. 2/2018. (Petrović Tomić Nataša, „О потреби унапређења српског регулаторног оквира осигурања усвајањем Закона о уговору о осигурању“, *Токови осигурања*, бр. 2/2018)
- Pfennigstorf Werner, „Legal Expenses Insurance“, *American Journal of Comparative Law*, Nr. 3/1975.
- Redeker Konrad, „Bürger und Anwalt im Spannungsfeld von Sozialstaat und Rechtsstaat“, *Neue Juristische Wochenschrift*, 1971.
- Roj Marie-Luise, *Die Rechtsschutzversicherung – Die Entwicklung des Rechtsschutzgedankens bis zur Entstehung der Modernen Rechtsschutzversicherung*, Dissertation, Rechtswissenschaftliche Fakultät der Universität Innsbruck, Innsbruck, 2016.
- Schneider Klaus, *Rechtsschutzversicherung für Anfänger*, München, 2011.
- Schröder-Frerkes Alexander, *Konfliktbeilegung Mechanismen in Rechtsschutzversicherung, Ein europäischer Vergleich und Vorschlag eines Schiedsverfahrens*, Karlsruhe, 1991.

- Schulten Jürgen, *Die Rechtsschutzversicherung und der Beratungsrechtsschutz*, Köln, 1968.
- Skrodzki R.F., „Rechtsschutzversicherung in Großbritannien“, *Rechtsschutz in Europa*, 1976.
- Harbauer Walter, „Rechtsschutzversicherung“, *Kommentar zu den Allgemeinen Bedingungen für die Rechtsschutzversicherung (ARB 75 und ARB 94/2000)*, München, 2004.
- Heinsen Andreas, „Rechtsbesorgung durch Rechtsschutz-Versicherer“, *Versicherungswirtschaft*, 1997.
- Ђорић Весна, „Неусклађеност тумачења члана 6 Европске конвенције о људским правима у јуриспруденцији Суда правде Европске уније и Европског суда за људска права“, *Ревивија за евројско љправо*, бр. 2–3/2014. (Ћорић Весна, „Neusklađenost tumačenja člana 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima u jurisprudenciji Suda pravde Evropske unije i Evropskog suda za ljudska prava“, *Revija za evropsko pravo*, br. 2–3/2014)

Mirjana B. GLINTIĆ, PhD

Research Fellow at the Institute of Comparative Law, Belgrade, Serbia

DEFICIENCIES IN THE REGULATION OF LEGAL EXPENSES INSURANCE IN THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF SERBIA

Summary

This paper is dedicated to analysis of legal expenses insurance, its regulation in the Serbian legislation and importance for the right to access the court. Both Serbian legislation and comparative legal analysis signalize several shortcomings in the approach of the Serbian legislator. The first is the lack of a clear definition of this insurance, which further implies the ambiguity regarding the exact definition of the insured event and the risk insured. Another problem is the lack of rules on conflict of interests between the insurer and the policyholders which arises from legal expenses insurance. The author gives proposals for overcoming these shortcomings, by taking into account the EU regulation. Conclusion is dedicated to refutations of assertions that legal expenses insurance inevitably leads to an overloaded judicial system, which has been marked as one of its biggest deficiencies.

Key words: *Insurance Contract. – Legal Expenses Insurance. – Insurer’s Duty. – Right to Access Courts.*

Датум пријема рада: 10. 8. 2022.

Датум прихватања рада: 2. 10. 2022.